

**ĆWICZENIE
104**

EFEKT FOTOWOLTAICZNY – OGNIWO SŁONECZNE

Instrukcja wykonawcza

1. Wykaz przyrządów

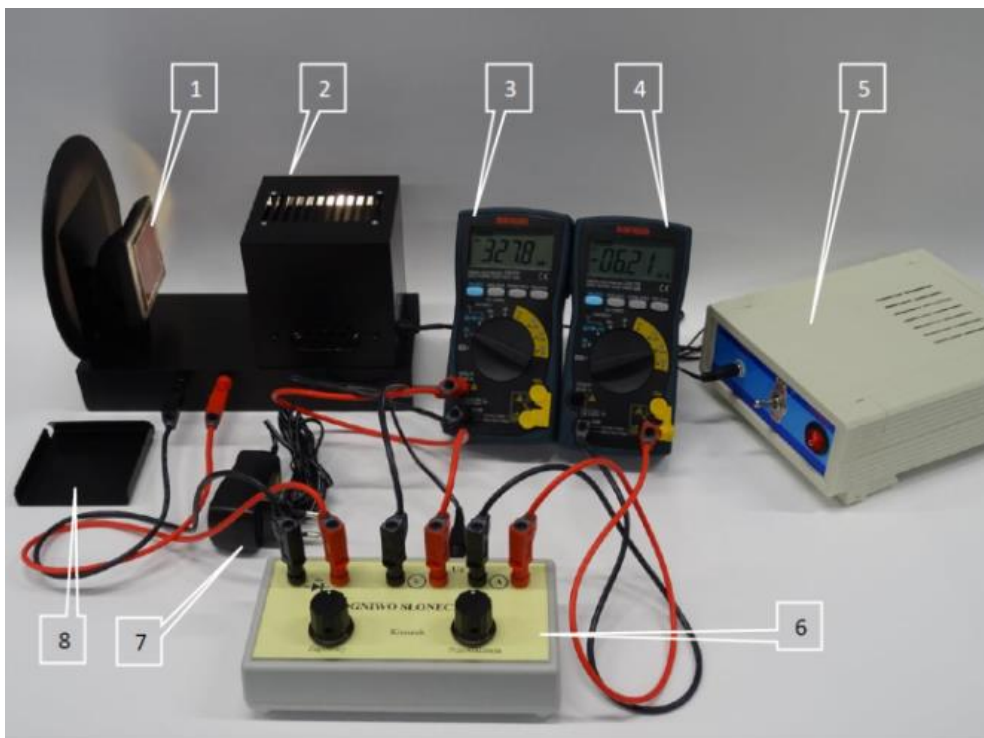
1. Panel z ogniwami
2. Oświetlacz
3. Voltomierz napięcia stałego
4. Miliamperomierz prądu stałego
5. Zasilacz stabilizowany oświetlacza
6. Układ do polaryzacji ogniwa
7. Zasilacz układu do polaryzacji ogniwa
8. Przesłona panelu

2. Cel ćwiczenia

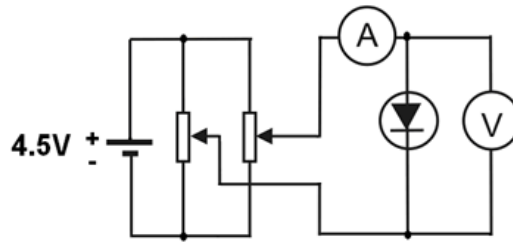
- 1) Wyznaczenie charakterystyki I-V panelu fotowoltaicznego
- 2) Wyznaczenie potencjału wbudowanego z charakterystyki ciemnej ogniwa
- 3) Wyznaczenie współczynnika wypełnienia oświetlonej charakterystyki I-V

3. Schemat układu pomiarowego

Na rys. 1 przedstawiono stanowisko do pomiaru charakterystyk prądowo-napięciowych panelu fotowoltaicznego. Panel fotowoltaiczny (1) umieszczony jest na ławie optycznej. Naprzeciwko panelu ustawiony jest oświetlacz (2). Zasilacz oświetlacza (5) pozwala na wybór dwóch natężeń oświetlenia. Voltomierz (3) i amperomierz (4) służą do pomiaru napięcia i prądu w obwodzie panelu. Układ (6) umożliwia polaryzację panelu przy pomocy potencjometrów znajdujących się w tym układzie.

Rys.1. Stanowisko do pomiaru charakterystyk I-V panelu słonecznego

Rys. 2. Schemat zastępczy układu do polaryzacji ogniwa.

3 Przebieg pomiarów

3.1. Pomiary charakterystyki ciemnej

a) Zmontować układ pomiarowy wg schematu przedstawionego na rys. 1 i 2. W układzie do polaryzacji panelu znajdują się gniazda. Należy do nich podłączyć: woltomierz, do gniazd, pomiędzy którymi jest etykieta V , amperomierz do gniazd, pomiędzy którymi jest etykieta A , panel do gniazd, pomiędzy którymi jest etykieta ☉

- b) Ustawić potencjometry układu polaryzującego panel w lewym skrajnym położeniu.
 c) Sprawdzić czy na wyjściu zasilacza układu do polaryzacji ogniwa jest ustawione napięcie 4.5V i włączyć zasilacz do sieci.
 d) Zmierzyć charakterystykę prądowo napięciową, tzn. zależność prądu od napięcia dla panelu zasłoniętego przysłoną.
- Dla polaryzacji w kierunku zaporowym, obracając potencjometrem (zaporowy) zmieniać napięcie co 0.2V aż do wartości równej 4V. Dla każdej wartości napięcia odczytać wartość prądu, korzystając z najmniejszego zakresu amperomierza.
  - Po wykonaniu pomiaru skrócić potencjometr w lewe skrajne położenie.
  - Dla polaryzacji w kierunku przewodzenia zmieniać prąd od 0mA do 10mA co 1mA i od 10mA co 5mA do 100mA. Dla każdej wartości prądu, odczytać wartość napięcia.
  - Po wykonaniu pomiaru skrócić potencjometr w lewe skrajne położenie.

3.2. Pomiary charakterystyki jasnej

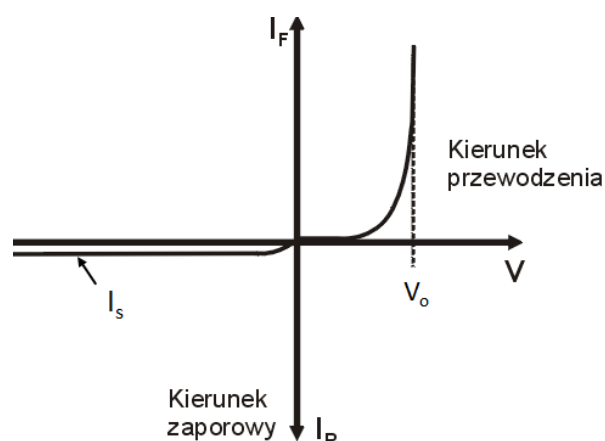
- 1) Powtórzyć punkty A) a)-c)
- 2) Zdjąć przysłonę z panelu słonecznego.
- 3) Włączyć zasilacz oświetlacza. Ustawić przełącznik w zasilaczu w dolnym położeniu. Położenie to odpowiada mniejszemu natężeniu oświetlenia. Górne położenie odpowiada większemu natężeniu oświetlenia.
- 4) Zmierzyć charakterystykę prądowo – napięciową dla panelu oświetlanego.
  - Dla polaryzacji w kierunku zaporowym zmieniać napięcie od 0V co 0.05V aż do wartości równej -0.6V. Dla każdej wartości napięcia odczytać wartość prądu, korzystając z najmniejszego zakresu miliamperomierza, ponieważ maksymalny prąd zwarcia wynosi tylko kilka mA. Należy pamiętać, że jest to prąd wsteczny, zatem amperomierz powinien wskazywać „-I”.
  - Dla polaryzacji w kierunku przewodzenia (od 0V) zmieniać prąd co 0.1mA aż osiągnie się wartość napięcia rozwarcia (prąd wtedy jest równy zero) i nie więcej niż +0.2mA. Wtedy charakterystyka będzie dobrze widoczna w IV ćwiartce wykresu I-V (por. rys. 6b). Dla każdej wartości prądu, odczytać wartość napięcia.

5) Powtórzyć pomiary charakterystyki I-V dla większego natężenia oświetlenia. W tym celu należy przełączyć w zasilaczu oświetlacza ustawić w górnym położeniu i powtórzyć punkt 4).

4. Opracowanie wyników

4.1. Wyznaczenie charakterystyki ciemnej i potencjału wbudowanego

- 1) Sporządzić wykres ciemnej charakterystyki I-V panelu słonecznego.
- 2) Dla kilku wybranych punktów narysować prostokąt niepewności przyjmując za niepewności I oraz V dokładności mierników ΔI oraz ΔV
- 3) Z wykresu odczytać potencjał wbudowany V_0 , z przecięcia prostej najlepiej dopasowanej do wykresu I-V w zakresie dużych prądów w kierunku przewodzenia.

Rys.3. Przykładowa charakterystyka I-V nieoświetlonego ogniw/panelu

W tym celu należy metodą regresji liniowej wyznaczyć współczynnik kierunkowy A i przecięcie B z osią I_F , prostej najlepiej dopasowanej do wykresu $I = f(V)$ oraz ich niepewności $u(A)$ i $u(B)$. Potencjał wbudowany wyznaczamy ze wzoru:

$$V_0 = -\frac{B}{A}. \quad (1)$$

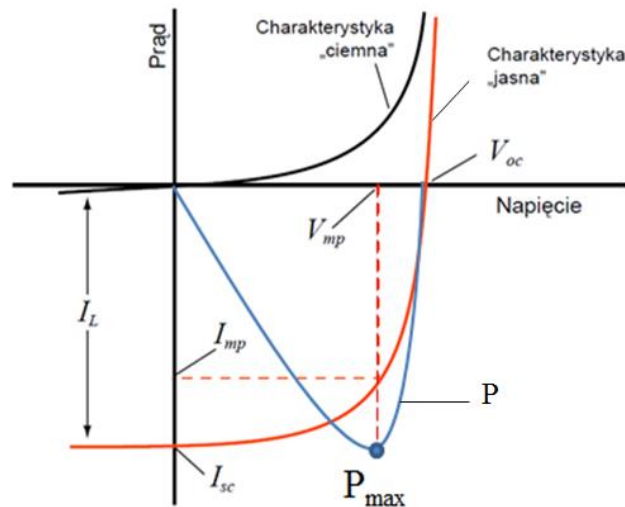
Niepewność $u(V_0)$ wyznaczamy korzystając ze wzoru:

$$u_c(V_0) = \sqrt{\left(\frac{u(B)}{A}\right)^2 + \left(\frac{u(A)B}{A^2}\right)^2}. \quad (2)$$

4.2. Wyznaczenie charakterystyki jasnej, maksymalnej mocy i współczynnika wypełnienia

- 1) Sporządzić wykresy jasnej charakterystyki I-V panelu słonecznego dla dwóch różnych natężeń oświetlenia.
- 2) Dla kilku wybranych punktów narysować prostokąt niepewności przyjmując za niepewności I oraz V dokładności mierników.
- 3) Zaznaczyć na wykresach: prądy zwarcia I_{sc} i napięcia rozwarcia V_{oc} oraz punkty dla których prądy I_{mp} i napięcia V_{mp} odpowiadają maksymalnej mocy, tak jak to przedstawiono na rys. 4.
- 4) Dla IV ćwiartki charakterystyki I-V narysować wykres mocy $P = I \cdot V = f(V)$.
- 5) Dla kilku wybranych punktów narysować prostokąt niepewności. Przyjąć za niepewność V dokładność woltomierza ΔV a niepewność pomiaru mocy obliczyć korzystając ze wzoru:

$$u_{cp}(P) = \sqrt{[u(I) \cdot V]^2 + [u(V) \cdot I]^2}. \quad (3)$$

Rys.4. Przykładowa charakterystyka $I=f(V)$ oświetlonego ogniwa/panelu słonecznego oraz wykres $P(V)$.

6) Korzystając ze wzoru (4) wyznaczyć współczynniki wypełnienia dla obydwu natężeń oświetlenia:

$$FF = \frac{I_{mp}V_{mp}}{I_{sc}V_{oc}} = \frac{P_{max}}{I_{sc}V_{oc}}. \quad (4)$$

6) Obliczyć niepewność współczynników wypełnienia korzystając ze wzoru:

$$u_c(FF) = \sqrt{\left(\frac{u(I_{mp})V_{mp}}{I_{sc}V_{oc}}\right)^2 + \left(\frac{I_{mp}u(V_{mp})}{I_{sc}V_{oc}}\right)^2 + \left(\frac{u(I_{sc})I_{mp}V_{mp}}{I_{sc}^2V_{oc}}\right)^2 + \left(\frac{u(V_{oc})I_{mp}V_{mp}}{V_{oc}^2I_{sc}}\right)^2}. \quad (5)$$

gdzie $u(x) = \frac{\Delta x}{x}$.

6. Proponowane tabele

6.1. Charakterystyki ciemne

I	$u(I)$	U	$u(U)$	V_0	$u_c(V_0)$
[A]	[A]	[V]	[V]	[V]	[V]

6.2. Charakterystyki jasne

I	$u(I)$	U	$u(U)$	P	$u_c(P)$	I_{sc}	$u(I_{sc})$	U_{oc}	$u(U_{oc})$	I_{mp}	$u(I_{mp})$	U_{mp}	$u(U_{mp})$	FF	$u_c(FF)$
[A]	[A]	[V]	[V]	[W]	[W]	[A]	[A]	[V]	[V]	[A]	[A]	[V]	[V]	[%]	[%]

Autor: prof. dr hab. Ewa Popko